

зультаті свого руху повітря здатне поширювати забруднення на значну відстань і, осідаючи, забруднює інші об'єкти природи. Забруднювачі, потрапляючи в організми людини, рослин чи тварин зумовлюють різні захворювання.

Особливої гостроти та актуальності набуває в Україні охорона водних ресурсів. На ці потреби в країні витрачається приблизно 60 % усіх державних капіталовкладень, що виділяються на охорону навколишнього середовища. У південних районах України, що їх омивають води Чорного та Азовського морів, розташовані великі оздоровниці. Проте через часті аварійні скидання господарсько-побутових стоків у приміських містах Одеської, Миколаївської, Кримської, Херсонської, Запорізької та Донецької областей, на морських узбережжях – місцях масового відпочинку та лікування, склалася напружена обстановка внаслідок сильного забруднення води та пляжів. У результаті цього доводилося тимчасово закривати влітку численні пляжі відомих санаторно-курортних центрів. Використання води, насиченої хімічними забруднювачами, призводить до виникнення злоякісних пухлин, хвороб шлунково-кишкового тракту, жовчнокам'яної хвороби, а також може призвести до спалаху інфекційних захворювань.

У складному стані перебувають земельні ресурси та ґрунти України. Внаслідок екстенсивного розвитку сільського та лісового господарства, водних і хімічних меліорацій відбувається інтенсивний розвиток ерозійних процесів, ущільнення орного шару ґрунту, зниження його родючості, ослаблення стійкості природних ландшафтів.

Таким чином, людство зіткнулося з нагальною необхідністю попередження та відтворення глобальної екологічної катастрофи шляхом посилення природоохоронної діяльності, впровадження принципів екологобезпечного розвитку.

Негативний стан природних ресурсів і навколишнього середовища безпосередньо стосується інтересів народу та впливає на погіршення стану здоров'я нинішніх і майбутніх поколінь.

Важливим і актуальним є питання оцінки рівня природоохоронної діяльності, вивчення особливостей і закономірностей процесів природокористування та розвитку природоохоронної сфери, взаємозалежності процесів еколого-соціально-економічного розвитку. Основними критеріями оцінки рекреаційного потенціалу є якість природного середовища, стан здоров'я населення як головного реципієнта забруднення, ефективність витрат природоохоронного значення, ступінь раціональності природокористування, рівень екологічної свідомості населення та рівень державного регулювання.

Кризова екологічна ситуація в Україні, яка поглиблюється складним економічним станом у державі, обумовлює необхідність активізації та удосконалення фінансового механізму природоохоронної діяльності, зокрема вдосконалення економічних інструментів, що спрямовані на ефективне використання природного потенціалу.

Література

1. Буркинський Б.В. и др. Морехозяйственный комплекс: В 2 т. – К.: Наук. думка, 1991, т.1. – 349 с.
2. Заставний Ф.Д. Географія України – Львів: Світ. 1994.
3. Мельник Л.Г. Екологічна економіка: Підручник. – Суми: ВТД "Університетська книга", 2002. – 346 с.

УДК 577.4:330

Аспір. Л.О. Шашула, РВПС України – НАН України;
В.О. Гавриленко, викладач ЄУФІСМБ

ІНСТИТУЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ КОНВЕРГЕНЦІЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

Розглядаються проблеми удосконалення державного регулювання соціально-економічного розвитку на основі природоохоронної та ресурсозберігаючої діяльності. Визначено необхідність подальшого сталого розвитку країни, збереження природо-ресурсного потенціалу, забезпечення екологічної безпеки з метою задоволення потреб суспільства та майбутніх поколінь. Пропонується створення нового формального інституту еколого-орієнтованого спрямування – Національного Агентства з питань ресурсоспоживання (НАПР).

L.O. Shashula¹, V.A. Gavrilenko²

The institutional aspects of ecology policy and society economical development convergation

The article devoted to improvement of state management of socio-economical development on the basis of the environmental activity. It was defined the necessity of the sustainable development, protection of nature-resources potential, providing of ecology safety, with the aim of present and future society satisfaction. It was proposed the creating of the new institution – National Agency of Nature USE.

Серед чинників, які маємо обов'язково враховувати у процесі сучасних економічних реформ, особливе місце займає той факт, що невичерпність скарбниць надр України промайнула та згасла разом із нафтогазовими та енергодоларовими ресурсами колишнього тоталітарного режиму надто швидко, і за фасадом багатючих земель і гіпотетичних корисних копалин країна отримала чи не найдорожчі у світі енергоносії. Такий стан справ впливає на деформацію структури Державного бюджету України, посилює залежність інших країн і окремих державних блоків, впливових міжнародних організацій.

Діюча і сьогодні система використань ресурсів не відповідає сучасним потребам конвергенції екологічної політики та економічного розвитку, стримує зростання виробництва й нагромадження. Між іншим, тривалий світовий досвід вагомо переконує в тому, що неможливо забезпечити стабільний стан розвитку суспільства за рахунок виснаження природних ресурсів. Водночас однією з головних умов нагромадження ресурсів і збереження навколишнього середовища є значне економічне зростання.

¹ Post-graduate student of the Council for Studying Productive Forces Of Ukraine – NAS of Ukraine

² Lecturer of EUFISMB

Від дієвого урахування цих інституціональних взаємообумовлених факторів еколого-економічної конвергенції й прогресу багато в чому залежить становлення міцної європейської держави на основі збалансованого та керованого використання власного сировинно-ресурсного арсеналу. У цьому ключову роль повинна займати ефективна екологічна політика, що формує головні риси нової економічної стратегії на найближчу перспективу.

В Україні загалом на сьогоднішній день сформовано певне, але не повне інституціональне середовище, яке створило передумови для інтегрування економіки і господарського використання сировинно-ресурсного потенціалу. Однак економічний механізм потребує подальшого удосконалення та впровадження нових технологій, оптимізації з макро- і мікрорегулювання, фінансовою політикою, сучасним менеджментом охорони природи. У зв'язку з цим необхідно: запровадити сучасні норми та нормативи використання сировинних ресурсів відповідно до нової класифікації виробництв, запровадженої в Україні; розробити ефективний механізм дотримання вимог екологічної безпеки у процесі приватизації державного майна; розробити інформативно-аналітичну систему екологічної безпеки регіонального спрямування; опрацювати та запровадити басейнові принципи управління водними системами; розробити систему екологічних важелів скорочення техногенного тиску на навколишнє середовище і людину; розробити та запровадити у практику сучасну методику економічної ефективності капіталовкладень екологічного спрямування; розробити економічні методи екологічної експертизи інновацій та розміщення продуктивних сил; переглянути всі "паперові" і "повітряні" програми природоресурсного і природоохоронного спрямування та розробити єдину "Державну програму виходу України з екологічної та економічної кризи" на засадах державного регулювання економікою; затвердити єдині Правила фінансування ресурсозберігаючих витрат і посилити фінансово-правовий вплив на порушників екологічного і ресурсозберігаючого законодавства; задіяти єдину систему екологічної освіти і навчання протягом всього життя людини тощо.

Існує і зовнішній бік проблеми, пов'язаний з діяльністю ООН, ЮНЕСКО, ЮНЕП, вимогами Ради Європи та Європейської співдружності, де Україна зовсім недавно стала рівноправним членом. Беручи до уваги рекомендації цих організацій, десятки країн світу розробили власні плани та концепції сталого розвитку. Цілком зрозуміло, що поєднання економічних і ресурсозберігаючих вимог у процесі поступового сходження держави – також є однією з найсуттєвіших вимог розвитку України, її економіки, науки та культури.

Піднесення виробництва за умов ефективної ресурсозберігаючої політики і гарантованої екобезпеки – завдання державної ваги. Його вирішення передбачає науково-технічне дослідження найсуттєвіших складових української моделі екологічного сталого розвитку економіки. Але багато питань екологізації виробництва залишаються невизначеними. Це стримує мотивацію впровадження новітніх ресурсозберігаючих, науково містких і високих технологій, погіршує загальний стан ресурсоспоживання і не дозволяє враховувати екологічний фактор при здійсненні екологічних реформ.

Стан навколишнього середовища безпосередньо впливає на умови життя. Співставлення економічного та екологічного аспектів життєвого рівня засвідчує, що якість навколишнього середовища виступає як пріоритетне соціальне право. Це фундаментальне положення сучасної еколого-економічної конвергенції передбачає практичну реалізацію прав людини на пристойне середовище, прав майбутніх поколінь на користування ресурсами для підтримки розвитку. Однак механізму втілення в життя такої інституційної норми поки що не існує.

Враховуючи: державне значення ресурсозберігаючої політики; вагомість залучення інвесторів до інноваційного вирішення сучасних ресурсозберігаючих проблем; значення ресурсозберігаючої діяльності для утворення нових робочих місць; здобутки вітчизняної науки в галузі природокористування, розробки норм і нормативів; значення інтеграційного руху України до європейського ресурсозаощадливого співтовариства, вважаємо за доцільне створити в Україні Національне Агентство з питань ресурсоспоживання, розробки норм та нормативів (НАПР), поклавши на нього функції нормування матеріально-сировинних ресурсів, ресурсозбереження, екологічних лімітів використання сировини в різних галузях економіки, нормування екологічної безпеки та наукового супроводження міждисциплінарних робіт стосовно комплексного використання природних ресурсів.

УДК 502:330.15

Є.А. Іванов – Львівський НУ ім. І. Франка

ПРОПОЗИЦІЇ ЕКОЛОГО-ГЕОГРАФІЧНОГО СПРЯМУВАННЯ ДО КОНЦЕПЦІЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ КОНСТИТУЦІЇ ЗЕМЛІ

Розглянуто низку питань про малоефективність більшості існуючих екологічних програм глобального характеру. Проведення еколого-географічних досліджень, значною мірою, буде залежати від досконалості вивченості природної структури території.

Ye.A. Ivanov – LNU by I. Franko

Ecologically geographical proposals to the World Ecological Constitution concept

The list of questions about small effectiveness of the majority of global ecological programs. Elaboration of the ecological and geographical researches will depend noticeably from perfection of the territory's natural structure survey.

На початку нового тисячоліття ще більше зростає необхідність у міжнародному екологічному співробітництві на рівні держав. Таке партнерство під егідою ООН, ЮНЕСКО та інших міжнародних організацій передбачає спільну діяльність різних країн у галузі охорони природи, яка базується на визнанні глобальності характеру екологічних проблем навколишнього природного середовища, відповідальності кожної країни за їх вирішення не тільки перед своїм народом, але й перед всім людством.